

گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی

ابزار شفافیت و تنوع بخشی به فروش نفت

بورس انرژی ایران
IRAN Energy Exchange

IEE.IR

مقدمه

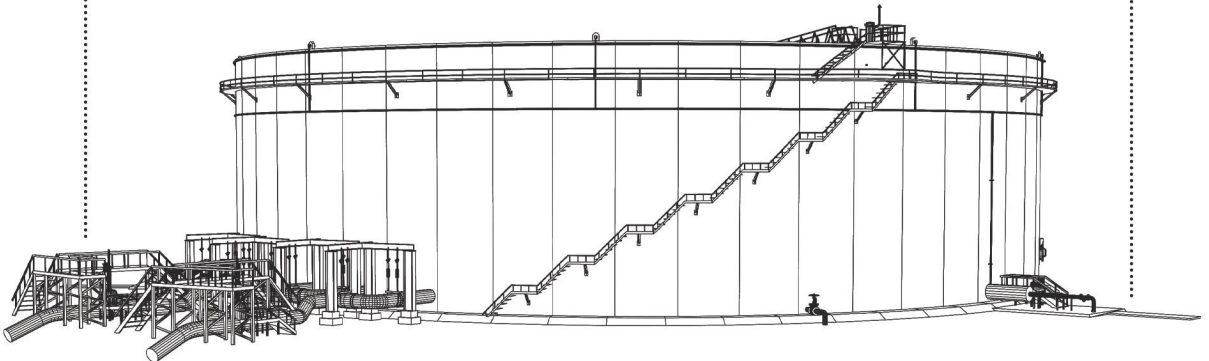
شرکت ملی نفت ایران و بورس انرژی ایران همگام با بندهای ۱۳ و ۱۹ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری که بر شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد و مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق مشارکت دادن بخش خصوصی و ایجاد تنوع در روش‌های فروش تاکید دارد، چشم‌انداز نوینی برای بازار نفت و میعانات گازی ترسیم کرده‌اند. در همین راستا بورس انرژی ایران هدف خود را فراهم‌آوردن امکان انجام معاملات نفت خام و اوراق بهادار مبتنی بر آن، دسترسی آسان، غیرتبعیض‌آمیز و منصفانه به بسترهای معاملاتی و همکاری با نهادهای مالی، شرکت‌ها، سازمان‌ها و نهادهای متولی بازارهای انرژی قرار داده است و شرکت ملی نفت ایران نیز تنوع‌بخشی به شیوه‌های فروش را از مسیر جدید گواهی سپرده حامل‌های انرژی دنبال می‌کند.

گواهی سپرده حامل‌های انرژی

طبق مصوبه ۱۲ خرداد ۱۳۹۳ شورای عالی بورس، گواهی سپرده کالایی به‌عنوان ابزار مالی موضوع قانون بازار اوراق بهادار شناسایی شده است و یک ابزار استاندارد برای معاملات حامل‌های انرژی به‌شمار می‌رود.

با مشارکت شرکت ملی نفت ایران، گواهی سپرده حامل‌های انرژی به‌عنوان یک ابزار فروش منطبق با استانداردهای بازار سرمایه در بورس انرژی ایران پیاده‌سازی شد. گواهی سپرده حامل‌های انرژی اوراق بهاداری است که نشان‌دهنده مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی از حامل انرژی باشد و پشتوانه آن قبض انبار استاندارد است که توسط انبارهای مورد تایید بورس صادر می‌شود. این گواهی یک طبقه جدید دارایی برای مشارکت اشخاص حقیقی و حقوقی در معاملات حامل‌های انرژی در بستر شفاف بورس است.

در این کتابچه هر آنچه درباره گواهی سپرده نفت خام ذکر شده است، برای گواهی سپرده میعانات گازی نیز مصداق دارد و تفاوت‌های جزئی گواهی سپرده میعانات گازی با گواهی سپرده نفت خام در جای خود بیان شده‌اند.

گواهی سپرده نفت خام

برای گواهی سپرده نفت خام قابلیت معاملات ثانویه در بورس انرژی ایران تعریف شده است. یعنی این نوع گواهی را می‌توان تا پایان دوره معاملاتی تحویل، به صورت پیوسته و به تعداد نامحدود خرید و فروش کرد که جزئیات آن در اطلاعیه گشایش انبار و سایر اطلاعیه‌های بازار در سایت بورس انرژی ایران قابل دسترس است.

سفارش‌گیری گواهی سپرده نفت خام به صورت ارزی و تسویه آن به صورت ریالی انجام می‌شود. این امکان، بستری را فراهم می‌کند که معامله‌گران بر مبنای تغییرات قیمت جهانی نفت خام معاملات خود را انجام دهند.

در نهایت هر شخصی که تعداد مشخصی از گواهی سپرده نفت خام را در اختیار داشته باشد در هر زمانی از دوره معاملاتی ۳۶ ماهه می‌تواند با مراجعه به شرکت ملی نفت ایران و بر اساس استانداردهای تحویل اعلامی، محموله خود را تحویل بگیرد.

به منظور تسویق متقاضیان نفت خام به ورود به معاملات گواهی سپرده، تخفیفاتی از سوی شرکت ملی نفت ایران در زمان تحویل فیزیکی شامل معافیت از پرداخت هزینه انبارداری تا ۱۸ ماه و اولویت در تحویل نسبت به خریداران خارج از بورس در نظر گرفته شده است.

گواهی سپرده نفت خام فاقد تاریخ انقضای اعتبار است و در صورتی که خریداران گواهی سپرده نفت خام برای تحویل گرفتن محموله‌های نفتی تا پایان دوره معاملاتی اقدام نکنند، این امکان برای آن‌ها فراهم شده است که با کسر هزینه‌های مربوط به غلطاندن (Roll Over) به یک نماد جدید، گواهی خود را تمدید کنند.

گواهی سپرده میعانات گازی

عرضه‌ها و معاملات میعانات گازی در دو رینگ داخلی و بین‌الملل بازار فیزیکی بورس انرژی ایران سال‌هاست به‌طور مستمر انجام می‌شود. انتشار گواهی سپرده میعانات گازی علاوه‌بر تنوع‌بخشی به شیوه‌های دادوستد این حامل انرژی، معامله‌گران جدیدی را به بازار آن داخل می‌کند و این بازار را عمق می‌بخشد.

در مرحله نخست قرار است گواهی سپرده میعانات گازی پارس جنوبی متعلق به شرکت ملی نفت ایران در رینگ بین‌الملل صادر شود. شرایط این گواهی نیز همانند گواهی سپرده نفت خام است و جزئیات مربوط به آن در اطلاعیه گشایش ابزار و سایر اطلاعیه‌های بازار در سایت بورس انرژی ایران قابل دسترس است.

ابزار نوین صنعت نفت

نفت خام در ایران یک کالای ملی است که با هزینه‌های گزاف حاصل می‌شود و متعلق به مردم ایران است. اما پس از گذشت بیش از ۷۰ سال از ملی‌شدن صنعت نفت در ایران، هنوز امکان خرید و فروش آن برای اشخاص فراهم نشده است. مبادلات گواهی سپرده نفت خام در بورس انرژی ایران علاوه‌بر آنکه برای نخستین بار در تاریخ این فرصت را برای اشخاص فراهم می‌کند، باعث بهره‌مندی صنعت نفت ایران از مزایای بورسی نیز می‌شود. شفافیت معاملاتی در خرید و فروش نفت خام و شکل‌گیری مرجعیت ملی برای کشف قیمت طلای سیاه از جمله این ضرورت‌ها هستند و به نوعی ابزار تحقق مسیر مردمی‌سازی نفت در ایران همین است.

نقش ذی‌نفعان در گواهی سپرده نفت خام

شرکت ملی نفت ایران

به‌عنوان متولی استخراج و فروش نفت خام و همچنین مالک انبارها، شرکت ملی نفت ایران بخشی از این کالای ارزشمند را به‌عنوان دارایی پایه و پشتوانه گواهی سپرده نفت خام ثبت می‌کند. این شرکت تضمین می‌کند که طبق مشخصات اطلاعیه گشایش انبار، محموله‌های نفت خام را در احجام قابل تحویل به‌صورت قطعی، غیرقابل برگشت و غیرمشروط به دارندگان گواهی سپرده نفت خام تحویل دهد.

بورس انرژی ایران

آماده‌سازی زیرساخت انجام معاملات برعهده بورس انرژی ایران است. این بورس انبارهای ذخیره‌سازی نفت خام متعلق به شرکت ملی نفت ایران را پذیرش می‌کند تا امکان عرضه گواهی سپرده نفت خام در بورس فراهم شود.

کارگزار

کارگزاری‌ها نقش واسطه بین عرضه‌کنندگان و متقاضیان را در بورس ایفا می‌کنند. معاملات گواهی سپرده نفت خام توسط معامله‌گران کارگزاری‌ها به نمایندگی از خریداران انجام می‌شود. همچنین خریداران می‌توانند از بستر معاملات برخط که توسط کارگزاری‌ها در اختیارشان قرار می‌گیرد، معاملات را انجام دهند.

شرکت ملی نفت ایران

خریداران

اشخاصی هستند که با هدف سرمایه‌گذاری یا صادرات اقدام به خرید گواهی سپرده نفت خام می‌کنند.

صندوق‌های کالایی

ارزش گواهی سپرده نفت خام به‌صورت ارزی محاسبه می‌شود و نوسان‌های قیمت‌های جهانی نفت خام نیز از عوامل متعدد سیاسی، اقتصادی و فنی اثر می‌پذیرند. پیش‌بینی رفتار قیمت نفت پیچیده است و در نتیجه ریسک معاملات گواهی سپرده نفت خام برای ناآشنایان با بازار نفت کم نیست. برای بهره‌مندی عموم مردم از گواهی سپرده نفت خام تدبیر «صندوق‌های کالایی» اندیشیده شده است. این صندوق‌ها با جمع‌آوری مجموعه متنوعی از کالاها، اوراق و قراردادهای مالی، ریسک سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. مردم می‌توانند واحدهای این صندوق که ریسک سرمایه‌گذاری به‌مراتب کمتری نسبت به خرید مستقیم گواهی سپرده نفت خام دارند را خریداری کنند و واحدهای این صندوق‌ها در بورس قابل معامله است.

تحويل گیرنده

خریداران گواهی سپرده نفت خام می‌توانند با مراجعه به شرکت ملی نفت ایران و ارائه این گواهی‌ها در احجام اعلامی شرکت ملی نفت، محموله‌های نفتی خود را طبق شرایط اعلام شده دریافت کنند.

گواهی سپرده نفت خ

از انتشار تا تح

مرحله پیش از انتشار

معرفی انبار به بورس

شرکت ملی نفت ایران انبارهای ذخیره نفت خام و میعانات گازی خود را به بورس انرژی ایران معرفی کرده است.

عرضه گواهی سپرده

شرکت ملی نفت ایران از طریق کارگزاری‌های عضو بورس انرژی ایران گواهی سپرده را برای عرضه در بورس ثبت سفارش می‌کند.

پذیرش انبار

بورس انرژی ایران انبارهای ذخیره نفت خام و میعانات گازی معرفی شده را پذیرش کرده است.

انتشار گواهی سپرده

شرکت ملی نفت ایران به اعتبار نفت خام و میعانات گازی موجود در انبارهای خود درخواست انتشار گواهی سپرده برای حجم مشخصی از این حامل‌های انرژی را به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه ارائه می‌کند.

مرحله انتشار و عرضه

سام و میعانات گازی

ارویل

راه اندازی صندوق کالایی

برای کاستن از ریسک معاملات گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی به منظور فراهم شدن شرایط حضور آحاد مردم در این بازار، صندوق های کالایی حامل های انرژی راه اندازی می شوند. مردم می توانند به جای گواهی سپرده، واحدهای این صندوق ها که ریسک به مراتب کمتری دارند را در بورس خرید و فروش کنند.

معاملات ثانویه

با رعایت مقررات بورس، خرید و فروش گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی تا پایان دوره معاملاتی ۳۶ ماهه در بازار ثانویه بورس انرژی ایران انجام می شود. قیمت های این گواهی ها متناسب با تحولات جهانی عرضه و تقاضای بازار تعیین می شود و بورس انرژی ایران بر معاملات نظارت می کند.

مرحله تحویل

تحویل

بعد از خرید، کلیه دارندگان گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی که طبق شرایط اعلامی شرکت ملی نفت در اطلاعیه گشایش انبار استاندارد تحویل را دارند می توانند درخواست تحویل را ارائه کنند و محموله خود را تحویل بگیرند.

مرحله معامله

کارکردهای گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی

شرکت ملی نفت ایران

محصول خود را به قیمت روز و منصفانه در بازار جدیدی به فروش می‌رساند.

فعالان جدیدی را به حوزه خرید و فروش نفت خام و میعانات گازی وارد می‌کند.

امکان جلب سرمایه‌گذاری‌های خارجی را در پروژه‌های خود فراهم می‌کند.

فعالان حوزه نفت و تجارت

خریداران نفت خام و میعانات گازی از طریق گواهی سپرده در اولویت تحویل محموله قرار دارند.

امکان تبدیل و استفاده از سرمایه‌های ریالی و وثایق ریالی را برای فعالان حوزه نفت و تجارت فراهم می‌کند.

بازارهای جدیدی را در راستای ورود به تجارت نفت خام و میعانات گازی فراهم می‌کند.

دارندگان این گواهی می‌توانند آن را به نظام بانکی معرفی کنند تا به پشتوانه آن از تسهیلات بانکی بهره‌مند شوند. همچنین این گواهی‌ها را می‌توان به‌عنوان وثیقه و نیز تضمین انجام معاملات در بورس ارائه کرد. شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه، بانک‌ها و... از جمله نهادهای پذیرنده گواهی سپرده به‌عنوان تضمین هستند.

سرمایه در گردش مناسبی را از منابع ریالی داخلی یا ناشی از وثیقه‌گذاری دارایی‌های داخلی برای فعالان این حوزه فراهم می‌کند.

امکان جلب مشارکت‌های خرد و سرمایه‌های کوچک را در این بازار برای فعالان حوزه تجارت حامل‌های انرژی فراهم می‌کند.

معامله‌گران نفت خام و میعانات گازی را از معافیت‌های مالیاتی مخصوص بازار سرمایه بهره‌مند می‌کند.

مصرف‌کنندگان نهایی نفت خام و میعانات گازی در هر زمان از دوره انتشار این گواهی‌ها می‌توانند برای تحویل گرفتن محموله اقدام کنند.

فعالان بازار سرمایه و سرمایه‌گذاران

- به‌عنوان یک ابزار مالی جدید در سبد دارایی‌های بورسی افراد قرار گرفته و فرصت سرمایه‌گذاری در ابزاری با دارایی پایه نفت خام یا میعانات گازی را به‌عنوان یکی از کالاهای اصلی صادراتی ایران فراهم می‌کند.
- اشخاص حقیقی یا حقوقی دارنده کد PRX می‌توانند با حداقل ۱۰ بشکه وارد معاملات گواهی سپرده نفت خام شوند.
- نخستین ابزار ارزی بازار سرمایه است.
- امکان صدور واحدهای سرمایه‌گذاری مختلف مانند واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌های مشترک و... را با خرید، نگهداری و استفاده از این نوع دارایی به‌عنوان دارایی پایه فراهم می‌کند.
- قراردادهای آتی و تبعی در حوزه نفت خام برای فعالان بازار سرمایه قابل دسترس است.
- امکان کشف و تعیین منصفانه قیمت نفت خام و میعانات گازی بر مبنای سازوکار حراج بازار را فراهم می‌کند.
- امکان تبدیل و نگهداری سبدهای ریالی به کالا و نگهداری آن به‌صورت ارزی را برای سرمایه‌گذاران بزرگ فراهم می‌کند.
- سرمایه‌گذاران خرد می‌توانند با خرید واحدهای سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سپرده کالایی و یا از طریق قرارداد سبدگردانی (PRX) با ریسک کمتری در این بازار وارد شوند.
- امکان مشارکت در خرید و فروش نفت خام و میعانات گازی با سرمایه ریالی را برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کند.
- ریسک مالی بانک‌ها، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و شرکت‌های سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد.
- امکان ورود، خروج و چرخش امن سرمایه‌های فعالان اقتصادی را به کشور فراهم می‌کند.
- امکان ورود سرمایه‌گذاران خارجی را به‌صورت مطمئن فراهم کرده و در هنگام خروج سرمایه‌گذار یا برداشت سود حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها، ریسک ناشی از نوسانات ریال را برای سرمایه‌گذاران خارجی پوشش می‌دهد.

گواهی سپرده نفت خام

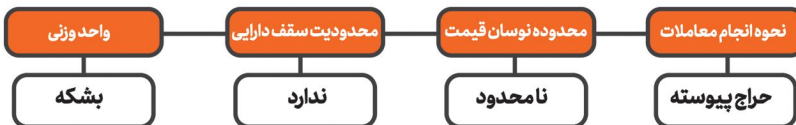

گواهی سپرده میعانات گازی

ویژگی های گواهی سپرده میعانات گازی همانند گواهی سپرده نفت خام است به جز:

استاندارد تحویل:

۳۰۰,۰۰۰ بشکه

سفرارش گذاری ارزی است و تسویه به صورت ریالی بانرخ ETS انجام می شود

هزینه‌های انبارداری

نفت خام یک ماده فسادناپذیر اما قابل اشتعال است و نگهداری از آن نیازمند ملاحظات خاصی است. از همین رو، به‌منظور به حداقل رساندن خطرات بالقوه نشت و احتراق، انبارداری این کالا باید تحت شرایط و استانداردهای خاصی باشد. شرکت ملی نفت ایران به‌واسطه وظایف حاکمیتی و تجربه خود، مالکیت مخازن ذخیره نفت خام را برعهده دارد.

آن دسته از محموله‌های نفت خام که به‌عنوان دارایی پایه گواهی سپرده در نظر گرفته شده‌اند، تا زمان تحویل در مخازن متعلقه شرکت ملی نفت ایران که در بورس انرژی ایران پذیرش شده‌اند، نگهداری می‌شوند. پس از آنکه شرکت ملی نفت گواهی سپرده نفت خام را در بورس انرژی ایران عرضه کرد و نخستین معاملات انجام شد، این گواهی تحت مالکیت خریدار قرار می‌گیرد و هزینه‌های انبارداری در نظر گرفته شده برای این گواهی‌ها از زمان انجام معامله برعهده خریدار خواهد بود. به‌منظور تشویق متقاضیان نفت خام و میعانات گازی برای ورود به معاملات گواهی سپرده، شرکت ملی نفت ایران پیشنهادهایی برای تخفیف در نظر گرفته است.

شرکت ملی نفت ایران خریداران را تا ۱۸ ماه پس از عرضه گواهی سپرده در بورس از هزینه‌های انبارداری نفت خام معاف کرده است. یعنی چنانچه پیش از ۱۸ ماه و یا در روز آخر ماه هجدهم تحویل انجام شود، هزینه انبارداری با نرخ صفر محاسبه می‌شود.

چنانچه پس از طی شدن ۱۸ ماه از عمر انتشار گواهی‌ها، معامله یا تحویلی انجام شود، هزینه انبارداری طبق اعلام بورس انرژی ایران و از طریق سایت این شرکت به آدرس www.iee.ir قابل مشاهده خواهد بود.

شرکت ملی نفت ایران تا ۲ درصد تخفیف حجمی نیز برای مشتریان در نظر گرفته است.

لازم به ذکر است که هزینه انبارداری برای دارندگان گواهی سپرده نسبت به هزینه‌های انبارداری دیگری که شرکت ملی نفت در معاملات خارج از بورس دریافت می‌کند کمتر است.

چگونگی خرید

گواهی سپرده نفت خام و میعانات گازی

از طریق شرکت های سبدگردان

شرکت های سبدگردان
دارای مجوز از سازمان
بورس و اوراق بهادار

حداقل خرید ۱۰ بشکه

۱ عقد قرارداد سبدگردانی با شرکت های دارای مجوز

ارائه مدارک هویتی به سبدگردان و تکمیل فرم درخواست سرمایه گذاری

امضای قرارداد

پر کردن فرم ارزیابی تحمل ریسک

واریز وجه

تایید امین و ثبت اطلاعات در سامانه درگاه یکپارچه ذی نفعان بازار سرمایه

صدور کد PRX توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی

۲ انجام معامله از طریق شرکت های سبدگردان

سفرارش گذاری ارزی است و تسویه به صورت ریالی با نرخ ETS انجام می شود

IEE.IR

بورس انرژی ایران

IRAN Energy Exchange

تهران، خیابان شهید مطهری، بین خیابان
قائم مقام و خیابان سرافراز، پلاک ۲۴۳

۰۲۱-۸۸۷۳۴۸۲۷ ۰۲۱-۴۲۲۷۴

info@iee.ir www.iee.ir